

1. 1. 2
1. 1. 2
iam Terentium ijs offero, cui explicatio-
nes nostræ in epistolas Ciceronis subse-
quenter, modò tua benignitas, in qua iam
pridem magnam spem collocatam habe-
mus, nos in his laboribus non destituerit.
Bene vale Patrone obseruande, & nos
cum vniuerso Gymnasio, noua q̄ typogra-
phia in tuã fidem & clientelam accipe.
Dusseldorpij. decimo kal. May. Anno M.
D. LVIII.

VITA TERENTII, AD EMENDATIO-
nem M. Antonij Mureti.

Publius Terentius Afer, Carthagine natus, ser-
uiuìt Romæ Terentio Lucano senatori: à quo ob
ingenium, & formam nõ institutus modo liberaliter,
sed & mature manumissus. quidam captum esse ex-
istimant. quod fieri nullo modo potuisse, Fenestella
docet, cum in fine secundi belli Punici & ante initi-
um tertij natus sit, & mortuus: nec, si à Numidis aut
Getulis captus sit, ad ducem Romanum peruenire po-
tuisse, nullo commercio inter Italicos & Afros, nisi
post delatam Carthaginem, cœpto. hic cum multis no-
bilibus familiariter uixit: sed maxime cum Scipione
Africano, & cum Lelio: quibus etiam corporis gratia
conciliatus existimatur. quod & ipsum Fenestella ar-
guit,

guit, contendens utroque maiorem natu fuisse, quam-
uis Cornelius Nepos æquales omnes fuisse tradat, &
Porcius suspicionem de consuetudine per hæc faciat:
Dum lasciuiam nobilium & fucosas laudes petit,
Dum Africani uocem diuinam inhiat auidis auribus,
Dum, ad Furiū se cœnitare, & Lælium, pulchrū putat,
Dum se amari ab hisce credit, crebro in Albanum rapi
Ob florem ætatis suæ, ad summā inopiam reductus est.
Itaque è conspectu omnium abiit Græciam in terram
ultimam:

Mortuus est in Stymphalo Arcadiæ oppido: nil Publius
Scipio profuit, nihil ei Lælius, nil Furius,
Tres per idē tempus qui agitabant nobiles facillime.
Eorū ille opera ne domum quidē habuit conducticiam:
Saltem ut esset quò referret obitum domini seruulus.

Scipsit comœdias sex, ex quibus primam Andriam
cum Aedilibus daret, iussus antè Cæcilio, recitare, ad
cœnantem cum uenisset, dictus est initium quidem fa-
bule, quòd erat contemptiore uestitu, subsellio iuxta
lectulum residens legisse, post paucos uero uersus, in-
uitatus ut accumberet, cœnasse una, deinde cætera per-
currisse non sine magna Cæcilij admiratione. & hanc
autem, & quinque reliquas equaliter populo proba-
uit, quamuis Volcatius de enumeratione omnium ita
scribit: Sumetur Hecyra sexta ex his fabula.

Eunuchus quidem bis acta est, meruitq; pretium,
quantum nulla antea cuiusquam comœdia, id est octo
millia nummum: propterea summa quoq; titulo ascribi

tur. nam Adelphorū principium Varro etiam præfert
principio Menandri. non obscura fama est, adiutum Te-
rentiū in scriptis à Lælio et Scipione: quibuscū famili-
ariter uixit. eandem ipse auxit: nunquā enim nisi leu-
ter, se tutari conatur: ut in prologo Adelphorum.
Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles
Hunc adiutare, assidueq; una scribere:
Quod illi maledictum uehemens existimant,
Eam laudem hic ducit maximam: cum illis placet,
Qui uobis uniuersis, & populo placent:
Quorum opera in bello, in otio, in negotio, &c.
Videtur autem se leuius defendisse, quia sciebat Lælio
& Scipioni non ingrati esse hanc opinionem: quæ ta-
men magis, & usque ad posteriora tēpora ualuit. Qu-
Memmius in oratione pro se ait P. Africanus, qui à Te-
rentio personam mutuatus, quæ domi luserat ipse, no-
mine illius in scenā detulit. Nepos auctore certo compe-
risse se ait: C. Lælium quondam in Puteolano kal. Mar-
tij, admonitum ab uxore, temporius ut discumberet,
petiisse ab ea, ne interPELLARETUR: serius tandem ingres-
sum triclinium, dixisse, non sæpe in scribendo magis
successisse sibi: deinde rogatum ut scripta illa proferret,
pronunciasset uersus, qui sunt in Heautō timorumeno.
Sati pol proterue me Syri promissa huc induxerunt.
Santra Terentium existimat, si modo in scribendo ad-
iutoribus indiguerit, non tã Scipione & Lælio uti po-
tuisse, qui tunc adolescentuli fuere, quàm Sulpicio Gab-
lo, homine docto, & qui consularibus ludis initium fe-
cerit

8

cerit fabularū dandarū: uel **Qu. Fabio Labeone**, & **M. Popillio**, consulari utroq; ac poeta: ideo ipsum non iuuenes designasse, qui se adiuuisse dicerentur, sed uiros, quorū operā & in bello, & in otio, & in negotio populus sit expertus. Post editas comedias nondū quintū atq; trigessimū egressus annum, causa euitandæ opinionis, quia uidebatur aliena pro suis edere, seu percipiendi Græcorum instituta moresq; quos perinde exprimeret in scriptis, egressus urbe est, neq; amplius rediit. de morte eius **Volcatius** tradit,

Sed ut **Afer** sex populo edidit comedias,
Iter hinc in **Asiam** fecit: nauim cum semel
Conscendit, uisus nunquam est, sic uita uacat.

Qu. Consetius redeuntem è **Græcia** periisse in mari dicit cum centū & octo fabulis conuersis à **Menandro**, ceteri, mortuum esse in **Arcaniæ Stymphalo** tradunt, **Cn. Cornelio Dolabella**, **M. Fulvio Nobiliore** cos morbo implicitum acri, dolore ac tædio amissarum fabularum, quas in nauī præmiserat, ac simul fabularum, quas nouas fecerat. Fuisse dicitur mediocri statura, gracili corpore, colore fusco. reliquit filiam, quæ equiti **Rom.** nupsit. itē hortulos **XX. iugerū**, uia **Appia** ad **Martis** uillā. quo magis miror **Porciū** scribere, nil **Publius Scipio** profuit, nihil ei **Lælius**, nil **Furius**,

Tres per idem tempus qui agitabāt nobiles facillime.
Eorū ille opera ne domū quidem habuit conducticiam:
Saltem ut esset, quò referret obitum domini seruulus.
hunc **Afranius** quidem omnibus comis is præfert, scribena

bens in Compitalibus,

Terentio non similem dices quempiam.

Volcatius autem non solū Nævio, et Plauto, et Cæcilio,
sed Licinio quoque postponit. Cicero in Limone hæc
nus laudat,

Tu quoq; qui solus lecto sermone Terenti
Conuersum expressumq; latina uoce Menandrum
In medio populi sedatis uocibus effers,
Quidquid come loquens, ac omnia dulcia dicens.

Item C. Cæsar,

Tu quoque tu in summis o dimidiate Menander
Poneris, & merito, puri sermonis amator.
Lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis
Comica, ut equato uirtus polleret honore
Cum Grecis, neque in hac despectus parte iaceres.
Unum hoc maceror & doleo tibi deesse Terenti.

hæc Suetonius Tranquillus. nam duos Terentios poe-
tas fuisse scribit Metius: quorum alter Fregellanus fue-
rit Terentius Libo, alter libertinus Terentius Afer pa-
tria, de quo nunc loquimur. Scipionis fabulas edidisse
Terentium, Valgius in Actæone ait,

Hæ quæ uocantur fabulæ, cuius sunt?
Non has, qui iura populis recensentibus dabat
Honore summo affectus, fecit fabulas?

Duæ ab Apollodoro translatae esse dicuntur comicae,
Phormio, & Hecyra, quatuor reliquæ à Menandro: e-
quibus magno successu, & pretio sicit Eunuclus, Hec-
yra sepe exclusa uix acta est.

ANDRIA